

Waar zou Energie van Utrecht (EvU) zich hard voor moeten maken?

Standpuntenlijst

Onderdeel 3: Lokaal eigendom

Het Klimaatakkoord¹ geeft aan dat de omgeving en marktpartijen geacht worden gelijkwaardig samen te werken bij de ontwikkeling, bouw en exploitatie van hernieuwbare energiebronnen op land. Over wat gelijkwaardige samenwerking in dit verband behelst schrijft het Klimaatakkoord: “Dit vertaalt zich in een evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven).”

Wat lokaal eigendom betekent is verder uitgewerkt in de Participatiewaaijer,² in de Factsheet 50% eigendom van de lokale omgeving,³ en meest recentelijk in de Monitor Financiële Participatie.⁴ Deze Monitor benadrukt dat het gaat om eigendom van lokale partijen, dat wil zeggen: partijen die gevestigd zijn in de lokale omgeving van het project. Dit kunnen burgers zijn, maar ook bedrijven, lokale overheden, waterschappen of andere lokale partijen.

De Monitor benadrukt ook dat er geen landelijke standaard in het Klimaatakkoord of elders is afgesproken over wat tot de lokale omgeving van een project wordt gerekend. De Monitor schrijft hierover: “In de praktijk werken ontwikkelaars vaak met kringen bewoners of bedrijven die op een bepaalde afstand van het project wonen of werken (gebiedscirkels van direct en indirect omwonenden), waarbij dat gebied meerdere gemeentegrenzen kan omvatten.”

De Participatiewaaijer onderscheidt twee soorten participatie: *procesparticipatie* en *financiële participatie*, en onderscheidt vervolgens vier soorten *financiële participatie*. De Monitor neemt deze vierdeling over van de Participatiewaaijer, zij het in iets andere bewoordingen, en met iets andere definities:

1. Lokaal eigendom (mede-eigendom, eigendoms participatie)
2. Financiële participatie zonder eigendom
3. Omgevingsfondsen
4. Omwonendenregeling en aanbod lokale stroom

De (wijze van) toepassing van de verschillende soorten participatie hangt in belangrijke mate af van lokale omstandigheden. Zo kan soms publiek eigendom van bijvoorbeeld gemeenten of waterschappen een rol spelen en zullen lokale bedrijven wel of niet betrokken willen zijn. Aanwezigheid en betrokkenheid van lokale maatschappelijke partijen verschilt in de praktijk van geval tot geval. Vanuit EvU hechten wij grote waarde aan de rol die bewonerscollectieven via energiecoöperaties kunnen spelen.

Bij de invulling van deze rol willen wij als energiecoöperaties zo veel mogelijk binding tussen het project en de inwoners creëren en de invloed van lokale belanghebbenden optimaliseren. We doen dat vanuit de volgende uitgangspunten:

- Vroege betrokkenheid is beter dan laat aanhaken. Al in de ontwikkelingsfase worden cruciale besluiten genomen die vaak niet meer terug te draaien zijn. We zijn ons ervan bewust dat een vroeg commitment consequenties heeft voor onze financiële betrokkenheid en risico's.

¹ <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

² <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/11/18/participatiewaaijer>

³ <https://departicipatiecoalitie.nl/document/factsheet-50-lokaal-eigendom/>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/24/bijlage-4-monitor-financiële-participatie-hernieuwbare-energie-op-land-2022#:~:text=De%20financiële%20participatiemonitor%20geeft%20inzicht,energie%20op%20land%20en%20water>

- Lokaal eigendom heeft onze voorkeur boven financiële participatie zonder eigendom. Financiële participatie zonder eigendom leidt tot het delen van rekenen. Maar voor daadwerkelijke invloed op een project zijn zeggenschapsrechten nodig. Deze zijn aan eigendom gekoppeld.
- Ook voor het lid van een coöperatie is eigendom beter dan financiële participatie zonder eigendom. Immers, de binding tussen een project en de inwoners wordt versterkt door de combinatie van zeggenschap (via de coöperatie) en het delen van (financiële) risico's. Zogenaamde "participaties" (aandelen) hebben daarom de voorkeur boven obligaties.
- Bij coöperatief eigendom is optimaliseren van zeggenschap voor ons belangrijker dan het percentage eigendom. Al vroeg in het proces bepalen wij wat voor ons als lokale coöperatieve partij belangrijk is. Via een goede regeling van de governance stellen we vervolgens zeker dat onze invloed op deze besluitvorming geoptimaliseerd wordt. Soms betekent dit een streven naar een zo groot mogelijk belang, tot zelfs 100%. Maar in andere gevallen zal dit niet nodig zijn voor het realiseren van onze doelen.
- Naast eigendoms participatie en participatie zonder eigendom onderscheidt de Participatiewaaier nog twee andere vormen van financiële participatie: omgevingsfonds en omwonendenregeling. Ook deze twee vormen van financiële participatie achten wij van groot belang voor het versterken van de binding en betrokkenheid van de lokale omgeving (burgers en bedrijven)—in samenhang met, maar eventueel ook los van, de twee eerste vormen van financiële participatie.